

RAPORT

întocmit în urma vizitei preventive din 29.05.2013 la Penitenciarul nr. 7 din Rusca

La 29.05.2013, în cadrul activității Mecanismului Național de Prevenire a Torturii - funcție atribuită Instituției avocaților parlamentari în baza art. 23¹ din Legea RM nr. 1349 cu privire la avocații parlamentari din 17.10.1997 - , a fost efectuată o vizită de monitorizare la Penitenciarul nr. 7 din Rusca. Vizita a fost întreprinsă de către consultantul superior Gheorghe Bosîi, consultantul Lilian Tudosan, consultantul Iurie Dubenco și membrul Consiliului consultativ, Gheorghe Cuțitaru.

Penitenciarul nr. 7 din Rusca este unicul din țară în care își execută pedeapsa cu închisoarea femeile. Instituția este amplasată la aproximativ 55 km distanță de la Chișinău și la 15 km depărtare de centrul raional Hîncești. La penitenciar se poate de ajuns cu autobuzele de rută care circulă de la Chișinău și centrul raional Hîncești spre localitățile învecinate. Vizita de monitorizare a început la ora 11.00 și a luat sfârșit la ora 15.00.

În cadrul vizitei s-a discutat cu:

- Șeful Penitenciarului Victor Deviza;
- Specialistul Serviciului logistică, Mihail Vremea;
- Șeful Serviciului regim, Igor Macari;
- Medicul-șef al Serviciului medical, Nicolae Chiriac;
- Șefa cantinei, Viorica Deviza.

La momentul vizitei în penitenciar erau deținute 286 de condamnate. Din numărul total de condamnate, 49 se aflau la regim inițial, 21 - sunt antrenate în activități de deservire a penitenciarului, 40 - în câmpul muncii la Întreprinderea de Stat „Rusca”, 45 – participă la lucrări agricole în bază de contract în afara penitenciarului. 9 condamnate sunt declarate ca violatoare frauduloase a regimului de detenție. Cu toate că există separarea convențională a condamnatelor pe categorii de penitenciar, atât condamnatele din penitenciar de

tip închis, cât și cele din tip semiînchis au posibilitatea de a circula liber pe teritoriul penitenciarului, nefiind restricționat accesul între sectoarele locative. Este salutar faptul deținerii separate a persoanelor aflate la regim inițial de deținere și a celor 9 condamnate declarate violatoare frauduloase a regimului de detenție, astfel evitându-se influența nefavorabilă a acestora asupra condamnatelor ce nu au încălcări.

Condițiile de detenție

Suprafața locativă din penitenciar permite respectarea prevederii art. 225 Cod de executare ce garantează condamnaților o normă de 4 m² de spațiu locativ. Totuși există problema supraaglomerării. Șeful Penitenciarului a menționat că unele condamnate beneficiază de un spațiu locativ de peste 6 m², iar altele le revine un spațiu de sub 3 m². Acest fapt se datorează specificului arhitectonic al blocurilor locative, care au fost reproiectate din încăperi mari de tip baracă în unele de tip cameră. În acest proces nu a fost posibilă obținerea unor încăperi de suprafețe standard, unele depășind 6 m², iar altele fiind mai mici de 4 m². În opinia avocatului parlamentar, asigurarea normei locative garantate de art. 225 Cod de executare este o obligativitate, urmînd a fi întreprinse măsuri organizatorice în acest sens.

Vizitînd celulele din cele trei sectoare locative, grupul de monitori a stabilit că condițiile de detenție pot fi catalogate ca model pentru sistemul penitenciar din Republica Moldova: celulele sunt în linii mari încăpătoare, bine iluminate, curate, amenajate pentru 2 – 8 condamnate, spațiile sanitare din celule sunt separate.

Deținutele se băiesc o dată pe săptămînă, în fiecare zi avînd posibilitatea de a face duș doar deținutele care sunt antrenate în activități de muncă. Avocatul parlamentar consideră că este necesar să fie create condiții pentru ca deținutele, cel puțin în perioada caldă a anului, să poată face baie în fiecare zi.

Grupul de monitori a constatat evoluții pozitive în ceea ce privește starea blocului alimentar. Atît în bucătărie, cât și în cantină era curat. Erau completate registrele de evaluare a probelor alimentare, cele de examinare a stării de sănătate a celor 2 bucătari, precum și meniul pentru fiecare.

Totodată pe tavan și pereții bucătăriei era mușegai și umezeală.

Asistența medicală

Unitatea medicală este amplasată într-o încăpere separată, la etajul 2, al blocului alimentar. Ea dispune de cabinete terapeutice, ginecologice, stomatologice (utilajele fiind foarte învechite), sală de proceduri, saloane pentru tratament staționar cu o capacitate de 2, 8 paturi, izolatorul și secția pentru mame și copii. Starea sanitaro-igienică era satisfăcătoare.

Este critică și necesită întreprinderea măsurilor urgente de redresare situația la capitolul acordarea asistenței medicale condamnatelor. Astfel, în statele de personal în penitenciar sunt prevăzute doar 3 funcții de medici și asistente medicale, ceilalți încă 5 specialiști lucrând prin cumul pe ½ de normă. (În penitenciar activează un șef al serviciului medical, 1 medic terapeut, 2 asistente medicale, 1 felcer, 1 medic stomatolog, 1 medic ginecolog, 1 medic narcolog / psihiatru). Totodată, la momentul vizitei, în penitenciar nu era prezent nici un lucrător medical. Acest fapt, în opinia avocatului parlamentar, în mod vădit restricționează dreptul la ocrotirea sănătății – garantat de **art. 36 din Constituția Republicii Moldova**.

Art. 230 din *Codul de executare* și pct. 3 din *Ordinul ministrului Justiției Nr. 478 din 15.12.2006 privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor deținute în penitenciare* stipulează că persoanele deținute în penitenciare beneficiază în mod gratuit de tratament medical și de medicamente în volumul similar celui prevăzut de Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală.

Lipsa în penitenciar pe parcursul întregii zile a cadrelor medicale denotă un management organizațional defectuos. De asemenea, situația în care în penitenciar activează doar un singur terapeut restricționează dreptul la ocrotire a sănătății condamnatelor.

Relațiile dintre personal și deținute și resocializarea acestora

Relațiile pozitive dintre colaboratorii penitenciarului și deținuți constituie baza activității normale a instituției și urmează să contribuie la realizarea deplină a scopurilor pedepsei penale. Pedepsa închisorii, pe lângă funcția de izolare a deținuților de societate mai are și rolul de a pregăti condamnații pentru integrarea în societate după eliberare.

De asemenea, rămîne actuală resocializarea condamnatelor și îndeplinirea unor activități și intervenții care ar implica supravegherea, îndrumarea și asistența deținuților în scopul incluziunii sociale a acestora și, drept consecință, contribuirea la siguranța comunității.

Deținutele ar trebui să aibă acces la diverse activități motivante (munca, de preferat cu valoare vocațională, educația, sportul, activitățile în comun). Mai mult, ar trebui să fie în măsură să dețină un anumit grad de libertate pentru a alege modul în care își petrec timpul. Urmează a fi luate măsuri suplimentare pentru a conferi un sens timpului cât sunt încarcerate. Astfel, în opinia avocatului parlamentar suportul psihologic este extrem de necesar pentru a ajuta deținutele

să se confrunte cu încarcerarea lor și, când va veni timpul, să se pregătească pentru eliberare.

Cunoașterea de către toate condamnatelor a limbii de stat este un alt aspect important pentru incluziunea socială a deținuților. În acest scop se impune implementarea unor programe de studiere de către deținute a limbii de stat.

Este salutară antrenarea condamnatelor în activități remunerate, activitate ce contribuie la atingerea scopului pedepsei penale, de reeducare și de menținere a unei legături a deținuților cu societatea, astfel încât la eliberare acestea să se integreze mai ușor în societate. Avocatul parlamentar ține să aducă la cunoștința autorităților penitenciare necesitatea antrenării acestora în activități educative, prin facilitarea și oferirea posibilității de a munci.

Analizând situația atestată în cadrul vizitei, condițiile legate de nivelul și volumul acordării asistenței medicale deținuților, în conformitate cu jurisprudența CtDEO, pot fi calificate ca tratament inuman sau degradant (cauza nr. 4834/06 Străisteanu ș.a. v. Moldova). În aceeași ordine de idei, avocatul parlamentar conchide că problemele atestate pot fi tratate ca o încălcare a art. 24 al Constituției Republicii Moldova.

În temeiul celor expuse mai sus, precum și al prevederilor art. 27 al Legii nr.1349 cu privire la avocații parlamentari din 17.10.1997, reieșind din necesitatea respectării art. 24 și 36 din Constituția Republicii Moldova,

RECOMANDĂM:

1. Întreprinderea unor măsuri organizatorice menite de a asigura pentru condamnate norma legală de 4 m² de spațiu locativ conform art. 225 Cod de executare;
2. Crearea condițiilor necesare pentru ca deținutele pe timp de vară să poată face baie în fiecare zi;
3. Vopsirea acestora și tratarea cu soluție contra mușgaiului a tavanelor și a podurilor în blocul cantinei pentru evitarea unor infecții toxico-alimentare;
4. Atragerea personal medical suficient pentru acordarea asistenței medicale conform garanțiilor instituite de art. 36 din Constituția Republicii Moldova;
5. Dotarea cabinetului stomatologic cu utilaj performant și preparate necesare;
6. Elaborarea și implementarea unui plan de măsuri privind studierea limbii de stat de către deținutele alolingve, ca măsură de incluziune socială a acestora;

***Consultant în Serviciul
Investigații și Monitorizare***

Lilian TUDOSAN